

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการบริหารงานในการเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา ชั้น
พื้นฐาน ในจังหวัดพิษณุโลก

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานในการเป็นนิติบุคคล ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัด
พิษณุโลก
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานในการเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานใน
จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษา ประสิทธิภาพในการบริหารงานของผู้บริหาร
และระดับของโรงเรียนที่เปิดสอน

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาเขตต่างกันมีการปฏิบัติ
งานในการเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน แตกต่างกัน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน มีประสิทธิภาพในการบริหารงานต่างกันมีการปฏิบัติ
งานในการเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน แตกต่างกัน
3. ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ที่อยู่ในโรงเรียนต่างกัน มีการปฏิบัติงานในการเป็น
นิติบุคคลของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามเขตพื้นที่
การศึกษา เขต 1 จำนวน 154 คน เขต 2 จำนวน 153 คน และเขต 3 จำนวน 186 คน รวม
ประชากรทั้งสิ้น จำนวน 493 คน

2.กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยใช้ตาราง เครจ์ซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 จำนวน 108 คน เขต 2 จำนวน 108 คน และเขต 3 จำนวน 127 คน รวมกลุ่มอย่างทั้งสิ้น จำนวน 343 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ การบริหารงานในการเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานในจังหวัดพิษณุโลก เกี่ยวกับภารกิจงานของสถานศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถาม แบบปลายเปิดเกี่ยวกับ การบริหารงานในการเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัดพิษณุโลก โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.ขอหนังสือจากสภามันราชภัฏพิบูลสงคราม ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 3 เพื่อขอความร่วมมือไปยังสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัดพิษณุโลก ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2.ดำเนินการเก็บรวบรวม แบบสอบถามคืน ตามวันเวลาที่นัดหมาย ด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามคืนมาจำนวน 318 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.71 แบบสอบถามที่ได้คืนมามีความสมบูรณ์สามารถนำไปวิเคราะห์ได้ทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1.เปรียบเทียบ การบริหารงานของผู้บริหาร โดย จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษา ประสิทธิภาพในการบริหาร ใช้การทดสอบ ค่า F-test และระดับของโรงเรียน ใช้ค่า t-test

2. การวิเคราะห์แนวคิดและข้อเสนอแนะ การบริหารงานในการเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัดพิษณุโลก จากคำถามปลายเปิด

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาการบริหารงานในการเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดพิษณุโลก สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การบริหารงานในการเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดพิษณุโลก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีการบริหารงานอยู่ในระดับมากตามลำดับดังนี้ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารวิชาการ

2. ผู้บริหารที่อยู่ในเขตพื้นที่ต่างกัน มีการบริหารงานในการเป็นนิติบุคคลในภาพรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการบริหารวิชาการ ไม่แตกต่างกัน

3. ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานต่างกัน มีการบริหารงานในการเป็นนิติบุคคล ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารวิชาการ มีการบริหารงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผู้บริหารที่ระดับโรงเรียนที่เปิดสอน แตกต่างกัน มีการบริหารงานในการเป็นนิติบุคคล ในภาพรวม และรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกด้าน

5. ผู้บริหารส่วนมากมีความคิดเห็นว่า การบริหารงานในการเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา จะทำให้เกิดความรวดเร็ว คล่องตัว จึงควรมอบอำนาจให้ผู้บริหารอย่างแท้จริง และควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

อภิปรายผล

1. จากผลของการวิจัย ผู้วิจัยจะไปประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลดังนี้

ผลจากการวิจัย พบว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดพิษณุโลก มีการบริหารด้านวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้จะเป็นเพราะสถานศึกษาทุกแห่ง มีภารกิจหลักคือการจัดการศึกษา ซ้ำก่อนที่กระทรวงศึกษาธิการ จะมีการปฏิรูปการศึกษา ทั้งด้านการบริหาร ด้านจัดกิจกรรมการเรียน การสอน และการนิเทศติดตามประเมินผลการศึกษา ภารกิจของสถานศึกษาแบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านการเงินพัสดุ ด้านกิจการนักเรียน ด้านอาคารสถานที่ และสัมพันธ์ชุมชน เมื่อปี 2540 รัฐบาลได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ชำกกำหนดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา และปี 2541 รัฐบาลก็ตรา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ สนองกับรัฐธรรมนูญซ้ำเป็นกฎหมายสูงสุด และจุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษา มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องเร่งรีบปรับปรุงระบบการบริหารงานของกระทรวงศึกษาธิการ ให้เกิดเอกภาพ และให้มีการกระจาย

อำนาจลงสู่สถานศึกษาให้มากที่สุด และกำหนดให้สถานศึกษามีสภาพเป็นนิติบุคคล กฎหมาย
ยอมรับให้สถานศึกษา สามารถกระทำการกิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยตนเองในขอบเขตวัตถุประสงค์ มี
สิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายนิติบุคคลแห่งกฎหมายระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ การกิจ
ของสถานศึกษาที่มีสภาพเป็นนิติบุคคลจึงได้รับการกำหนดให้มีขอบเขตงาน 4 ด้าน คือ ด้านการ
บริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป

ภารกิจงานทั้ง 4 งานของสถานศึกษา ที่กำหนดให้เป็นหน้าที่ ที่สถานศึกษาที่มีสภาพ
เป็นนิติบุคคล ต้องรับผิดชอบปฏิบัติหน้าที่ เพื่อพิชิตภาระงานเทียบเคียงกับงานของสถาน-
ศึกษา 6 งาน เดิมนั้น มีภาระงานไม่แตกต่างกันเพียงแต่จะกำหนดให้เป็น 6 งาน หรือ 4 งาน
เท่านั้นเอง และโรงเรียนก็ปฏิบัติภารกิจนั้นเป็นปกติอยู่แล้ว

โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสถานศึกษาที่มีสภาพเป็นนิติบุคคลในการทำวิจัยครั้งนี้ ทุก
โรงเรียนก็น่าจะบริหารงานตามภารกิจที่กำหนดให้ปฏิบัติไม่ต่างกัน และปฏิบัติงานทุกด้านใน
ระดับมาก น่าจะเป็นเพราะ สถานศึกษาทุกแห่งจะปฏิบัติงานภายใต้แผนพัฒนาการศึกษา และ
แผนปฏิบัติการ ข้ำ ได้รับการวางแผนก่อนเริ่มงานในแต่ละปีการศึกษา โดยนำจุดอ่อน จุดที่จะ
ต้องแก้ไขและจุดที่จะต้องพัฒนายกระดับประสิทธิภาพของงานให้สูงขึ้น โดยนำมาจากผลการ
ประเมินการปฏิบัติงานของปีการศึกษาที่ผ่านมาเป็นสภาพปัจจุบัน และปัญหาเป็นจุดเริ่มงาน
เมื่อทุกสถานศึกษาได้วางแผนเป็นระบบเหมือนกัน และทำแผนการปฏิบัติงานจริงเหมือนกัน
ในแต่ละปี ปัญหาที่จะได้รับการแก้ไขให้หมดไป และมีความก้าวหน้ามีประสิทธิภาพของงาน
เพิ่มขึ้นสอดคล้องเพื่อให้ร้อยรับกับรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กระทรวง
ศึกษาธิการ เขตพื้นที่การศึกษา ชุมชนและโรงเรียนเหมือนกัน

อนึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดไว้ใน หมวด 6 มาตรฐานและการ
ประกันคุณภาพการศึกษา ให้หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาจัดให้มีการประกันคุณภาพ
ภายในสถานศึกษาให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา ที่ต้องดำเนินการอย่าง
ต่อเนื่อง โดยจัดทำรายงานเสนอต่อต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน
เป็นประจำทุกปี เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการ
ประเมินคุณภาพภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็น
องค์กรมหาชน เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพ ของสถานศึกษาโดยสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องได้
รับการประเมิน อย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุกระยะ 5 ปี ทั้งนี้การประเมินคุณภาพภายนอกแรก
สำหรับสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องดำเนินการภายใน 6 ปี ตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัติมีผลบังคับ
ใช้ คือภายในเดือน สิงหาคม 2548

การกำหนดดังกล่าวทำให้ทุกโรงเรียน ตื่นตัวในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายใน
สถานศึกษา ให้พร้อมรับการประเมิน โดยมีการประเมิน 14 มาตรฐานให้แล้วเสร็จภายในปี
2548 ทุกโรงเรียนจากผลการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาดำเนินการตามมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ ทำให้

สถานศึกษามีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเท่าเทียมกัน และมีผลการปฏิบัติงานทุกด้าน อยู่ในระดับมาก

2. จากผลการวิจัยในส่วนของการเปรียบเทียบตัวแปรเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า การบริหารงานด้านงบประมาณด้านงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับการบริหารงานวิชาการนั้นพบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับความเชื่อมั่น 95% นั้นน่าจะเป็นเพราะ

การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปแต่ละเขตพื้นที่จะมีสถานศึกษาที่แตกต่างกันหลากหลาย ทั้งขนาดของโรงเรียน คือมี ขนาดเล็กมาก ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่มาก ที่ตั้งของโรงเรียนก็แตกต่างกัน คือ ในเขตเทศบาล อำเภอเมือง ต่างอำเภอ อำเภอไกลจากต่างจังหวัดมาก จำนวนครู นักเรียน สถานประกอบการ แหล่งการเรียนรู้ และสถาบันที่สนับสนุนก็มากน้อยต่างกัน ตัวแปรเหล่านี้ ทำให้ได้รับการสนับสนุนหรือมีปัจจัยนำเข้า (Input) ต่างกันน่าจะทำให้การบริหารงานทั้ง 3 ด้านต่างกันตามปริมาณงาน

สำหรับการบริหารงานวิชาการว่า ผลที่พบการวิจัยไม่แตกต่างกันน่าจะเป็นเพราะงานวิชาการ เป็นงานหัวใจของสถานศึกษาไม่ว่าโรงเรียนจะมีขนาดใหญ่หรือเล็ก ไม่ว่าโรงเรียนจะตั้งอยู่ในแห่งหนตำบลใด จำนวนครูจะมากหรือน้อย จำนวนนักเรียนจะเท่าไร ภาระกิจงานวิชาการจะต้องดำเนินไปเหมือนกัน ลักษณะคล้ายกัน เช่น ต้องมีการจัดทำแผนการสอน สื่อการสอน มีกิจกรรมเสริมวิชาการ มีกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมห้องสมุด มีการนิเทศ วัตถุประสงค์ ประเมินผล ฯลฯ กิจกรรมเหล่านี้ ทางสถานศึกษาจะต้องจัดให้มีเหมือนกัน ดังนั้นไม่ว่าโรงเรียน สำนักเขตพื้นที่การศึกษาใดก็จะต้องมีการบริการงานวิชาการไม่แตกต่างกัน

ตัวแปรประสิทธิภาพการทำงาน ที่ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานทุกด้านไม่แตกต่างกันยกเว้นด้านวิชาการ ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะ ประสิทธิภาพการทำงานมีมากขึ้น จากการได้พบเห็น ประสานงาน ร่วมงาน และร่วมมือ ในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรอื่นในโรงเรียน หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จะทำให้ เกิดการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ เกิดความรู้ใหม่ 3 ที่จะนำไปใช้เมื่อเกิดเหตุการณ์ หรือปัญหาเหมือนที่เคยพบ เคยแก้ไข ทำให้แก้ไขปัญหาก็ได้ตรงจุด ไม่เสียเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหาร หรือครูผู้สอนแต่ละยุคสมัย ก็จะมีมุมมองด้านวิชาการที่จะถ่ายทอดสู่เด็กต่างกันเพราะอาจต้องคำนึงถึงความนิยมสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมขณะนั้นค่านิยมของผู้ปกครอง สังคมและการประกอบอาชีพ ที่เป็นค่านิยมในช่วงเวลานั้นๆ ประสิทธิภาพที่มากขึ้นจะทำให้ คนใจเย็นขึ้น ยอมรับผลที่อาจเกิดขึ้นไม่เต็มที่เนื่องจากข้อจำกัดและตัวแปรแทรกซ้อน ได้มากขึ้น

สำหรับตัวแปรระดับของโรงเรียน มีผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้านทั้งนี้น่าจะเป็นเพราะว่า สถานศึกษาทุกแห่งไม่ว่าจะมีองค์ประกอบเป็นอย่างไร อาจแตกต่างกันทุกเรื่อง เช่น ที่ตั้ง จำนวนครู จำนวนนักเรียน

ลักษณะการบริหารของผู้บริหาร วุฒิการศึกษาของครู อายุจริงของบุคลากร ประสบการณ์ในการทำงานของบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน เศรษฐกิจของชุมชนและนักเรียน ฯลฯ สรุปได้ว่าทุกโรงเรียนไม่มีความเท่าเทียมกัน อาจมีความคล้ายคลึงกันบ้าง บางเรื่อง บางส่วน เมื่อทุกโรงเรียนมีความต่างกันตั้งแต่ต้น เหมือนกับมีฐานไม่เท่าเทียมกัน มีทุนไม่เท่ากัน การปฏิบัติงาน ผลการปฏิบัติงานจึงต้องแตกต่างกัน เฉพาะตัวค่อนข้างแน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนที่มีสภาพ เป็นนิติบุคคลจะเปรียบเทียบให้เห็นชัดเจน เหมือนการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ นำมาซึ่ง มาดวง หรือมาวัดเปรียบเทียบยอมทำไม่ได้ แต่บอกได้ว่าแตกต่าง สอดคล้องกับผลการวิจัย

การบริหารงานของโรงเรียนที่มีระดับแตกต่างกันจึงมีความแตกต่างกันทุกด้าน

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่พบว่าความเป็นนิติบุคคลของสถาน

ศึกษาทำให้เกิดความรวดเร็วและคล่องตัวแต่ต้องกระจายอำนาจอย่างแท้จริง และควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจแนวปฏิบัติของความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะทุกโรงเรียนมีศักยภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการที่จะบริหารงานให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ในสภาพที่ตนเองมีความพร้อมตามเอกัตภาพแต่ก็มีแนวทางเดิมคามากกรอบของอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และรัฐธรรมนูญ

การเป็นนิติบุคคลส่งผลให้เกิดการตัดสินใจในการทำงานโดยมีขั้นตอนไม่ยุ่งยาก Ad

โดยเน้นให้เกิดความเป็นอิสระคล่องตัวและรวดเร็ว เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน นักศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วม จากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายอันเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้สถานศึกษาเข้มแข็ง ในเชิงการบริหารและสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีคุณธรรม และประสิทธิภาพ

ส่วนการที่กลุ่มตัวอย่างต้องการให้มีการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา นั้นอาจเป็น เรื่องนี้เป็นเรื่องด่วน เมื่อเริ่มปฏิบัติ ยังไม่เต็มรูปแบบนักการสั่งการของกระทรวงศึกษาธิการแต่ละเรื่องต้องอาศัยการตัด และการแปร ความจากกฎระเบียบสู่การปฏิบัติ ซึ่งอาจจะยังติดคามไม่ต่างกัน หรือนำไปปฏิบัติจริงแล้วเกิด ปัญหา เมื่อประสบภาวะเช่นนี้ ก็ควรได้สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ หาข้อแก้ไขร่วมกันถ้ายังแก้ไขไม่ได้ก็หวังจะไปยังหน่วยที่สามารถและมีอำนาจแก้ไขช่วยเหลือได้ จะทำให้การดำเนินงานการ เป็นนิติบุคคล ราบรื่น ประสบผลสำเร็จ บรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์การกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยการบริหารงานในการเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดพิษณุโลก

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรนำผลการวิจัยไปให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับข้อพิจารณาในรายละเอียด เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาในส่วนที่ยังบกพร่อง

1.2 ควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานและพัฒนาบุคลากรในส่วนที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำวิจัยในเรื่องนี้ ในเชิงคุณภาพ

2.2 ควรมีการศึกษาในเรื่องนี้ ในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ